

ביאורים

היום נעסוק בעיקר בצורך של לימוד נושא האהבה - הן כלפי עם ישראל, והן כלפי כל הבריות. מדוע יש צורך ללמוד על אהבה, הרי האהבה היא מידה טבעית בישראל?

ראשית, **ביחס לעם ישראל** - אכן בכל יחיד מאומות העולם טבועה אהבה לעמו, באופן טבעי ונורמלי. אך התשתית לאהבה זו היא צרכים חומריים ותחושה של מכנה משותף: רווחה כלכלית, חברה נעימה, שפה, תרבות ועוד. ההתאגדות הלאומית יוצרת דברים אלה, ועל כן הם אוהבים את עמם. צרכים אלה פשוטים וטבעיים, ואין צורך לחזקם בלימוד וחינוך. לעומת זאת, הקשר הלאומי בישראל נובע מאידיאלים משותפים, אידיאלים רוחניים ונשגבים. אידיאלים מרוממים כאלה דורשים לימוד מעמיק וחינוך ארוך-שנים. אדם הוא חומרי מטבעו, וקשה לו להתרומם לשאיפות רוחניות גבוהות. על כן, כדי לחזק את אהבת היחיד מישאל לעמו, יש צורך לעסוק בלימוד ובחינוך לאידיאלים הלאומיים של ישראל: תיקון העולם באמצעות ההליכה בדרך ה', לימוד תורתו, שמירת מצוותיו ועוד.

שנית, **ביחס לאהבת כל הבריות**. אמנם אהבת הבריות צריכה לבוא מתוך מידת החסד, מידה טבעית לאדם מישאל. אסור שהיא תנבע רק מציווי. אהבה-בכורח שכזו תעדי על האדם שהוא טובל מחולי נפשי, שהרי החסד היא מידה ישראלית שצריכה להיות טבועה בנפשו. עם זאת, הנטייה לאהוב את הכל נפגעת מסתירות לכאורה שיש בתורה, הנובעות מהבנה שטחית בתורה, ומתפיסות עולם רווחות, הגורסות כי יש לשנוא את הגויים. תפיסות אלו נובעות מכך שלומדים רק את צד הנגלה בתורה, שהוא צמצום האידיאלים הגדולים לתוך עולם המעשה המסובך.

את כל הסתירות הללו צריכה אהבת הבריות לנצח, ובשביל כך יש להעמיק בתורה.

יש סיבה נוספת להעמקה בלימוד האהבה: **לעיתים האהבה לאומית יכולה להתנגש עם מצוות התורה**. הרב קוק מלמד אותנו שאם תנתק האהבה מקיים מצוות ותוותר על הגנת האומה ופיתוחה למען פיתוח האנושות בכללה, היא תאבד את המקור המחיה אותה - האהבה האלוהית לכול, שהיא שורש כל האהבות. הצינון לקבל את האהבה הוא מהאהבה האלוהית לכול, והצינון היחיד לקבל אהבה אלוהית זו הוא התורה והמצוות, שמגיעות לעולם דרך עם ישראל.

כדי להגיע למצב שבו האהבה לכל הבריות לא תעמוד בסתירה לשמירת מצוות קלה כבחמורה, עלינו להעמיק ולהבין שכל המצוות ודקדוקי תורה נובעים דווקא משאיפת החסד והאהבה.

מתוך ההבנה שיש לאהוב כל אדם, צריך להסתכל בטוב שבכל אדם, שהוא עיקרו באמת. כשנוהגים כך, פורחת האהבה ומתחזקת באופן חדי - האנשים חשים באהבתו של האדם וגם הם אוהבים אותו, אהבה אמיתית ועמוקה. אהבתו לרשעים היא אהבה אמיתית, אהבה שמדגישה את הטוב שקיים בעומק כל רע, טוב שהוא האמת השורשית והנכונה ביותר.

הרחבות

• אהבת הרשעים

לְנַצַּח סְתִירוֹת רְבוֹת, הַמְפַזְרוֹת כְּצוּרֵי מְכָשׁוֹל, בְּמַאֲמָרִים בּוֹדְדִים. הרב קוק כותב שישנם מאמרי חז"ל שלכאורה יש בהם סתירה לערך אהבת הבריות, ועלינו להתמודד עם הסתירה הזו. דוגמה להתמודדות עם מאמר שנראה כמצמצם את אהבת הבריות, נוכל למצוא בדברי הרב שניאור זלמן מלאדי, בהתייחסו לדברי חז"ל בעניין שנאת אדם רשע.

הגמרא אומרת שמותר לשנוא אדם רשע, ואף מצוה לשנוא אותו, כפי שנאמר [משלי ח, ג]: "יראת ה' שנאת רע" [פסחים יג:]. כותב על כך הרב שניאור זלמן מלאדי: "הינו בחברו בתורה ומצוות, וכבר קיים בו מצוות 'הוכח תוכיח את עמיתך'... ואף על פי כן לא שב מחטאו, כמו שכתוב בספר חרדים. אבל מי שאינו חברו ואינו מקורב אצלו, הנה על זה אמר הלל הזקן: 'הוי מתלמידי של אהרון אוהב שלום וכו', אוהב את הבריות ומקרבן לתורה' לומר, שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו, ולכן נקראים בשם 'בריות' בעלמא - צריך למשכן בחבלי עבודות אהבה... וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעוונותיהם שמצוה לאהבתם - מצוה לאהבם גם כן. ושתייהם הן אמת: שנאה מצד הרע שבהם, ואהבה מצד בחינת הטוב הגנוש שבהם, שהיא ניצוץ אלהות שבתוכם המחיה נפשם האלוהית" [תניא פרק לב].

במקום אחר מוסיף הרב קוק, שלא זו בלבד שיש להתייחס גם אל הרשע באהבה, אלא שצריך לדעת שהטוב שבְּרָשָׁע, שכלפיו מכוונת האהבה, שייך לעצמותו יותר מאשר הרע [מידות הראי"ה, אהבה ט].

לעילוי נשמת משה בן שמחה בניטח ז"ל

אהבת ישראל צריכה להתפרנס. אינה דומה לאהבה הטבעית שבכל אמה, שנמצאת ביחידיה. כל אמה יסודה הוא רק טבעי פשוט, הכרח החיים והקבוצה, מלוי הרצונות הטבעיים, הנוחים - על-ידי קבוצה שיש להם קשורים אמצעים זה לזה, והרצון הזה אינו צריך להיות מתעורר על-ידי סבות למוזיות וחוכיות. אבל קשור של כנסת-ישראל בנוי הוא ביותר על מאוויים רוחניים משתפים, שבעצמם הם צריכים אמוץ וחזק רוחני מרבה מאד גם בלבם של כל יחיד, וכל-שכן בחיי הצבור כולו.

(אורות ישראל, ד, ח)

ממקור החסד צריכה אהבת הבריות להתפרץ, לא בתוך חק מצוה, כי אז תאבד חלקה היותר ברור מהנהרה, כי אם בתוך תנועה נפשית פנימית עזה. והיא צריכה לעמד בנסיונות קשים מאד, לנצח סתירות רבות, המפזרות כצוירי מכשול, במאמרים בודדים, בשטחיותן של פמה הלכות, ובהמון השקפות, הבאות מהצמצום שבחלק הגלוי של התורה, והמוסר הלאומי.

אבל ברור הוא, שאף מתרחקת היא אהבה ממקורה האלהי, יקמול פרוחה, והמקור האלהי מופיע הוא את אורו על ידי צנורות התורה והמעשה, ועל ידי הצמצום הלאומי המיחד.

ובזה באה עבודת רוח גדולה, איה לקיים את כל הצנורות במעמדם, ועם זה ישאב מימי החסד בטרתם והרחבתם המקורית. פמה פעמים מכרחים לרדת למעמקי מחשכים, כדי לחפר דוקא משם את האורה היותר חפשית, היותר גדולה ועליונה.

(אורות הקדש חלק ג, דרך הקדש, אהבת הבריות ממקור החסד, עמ' שיח)

כשמתפללים באמת בצד הטוב של כל אחד ואחד, מתאהב האדם על הבריות בחבה פנימית, ואיננו צריך להזדקק לשום אבק של חנפה. כי ההתענינות בצד הטוב, שהוא פוגש תמיד, מכסה ומגונן באמת את כל הצדדים הרעים, וכסה קלוז ערום.

(אורות הקדש חלק ג, דרך הקדש, הסתכלות בצד הטוב, עמ' שד)

היחוד שבאהבת ישראל

אהבת הבריות צריכה לבוא מהנפש

מקורה האלוהי של האהבה

נדרשת עבודה גדולה ליישב את הסתירה

הסתכלות על הצד הטוב

